

Інстинкт самозбереження

Чергові переговори про об'єднання лівих завершилися проясненням долі політичних сателітів і визначенням підтримки кількох кандидатів у президенти

Костянтин КОВАЛЬ

На початку осені 2009 року КПУ, СДПУ(о), партії «Справедливість» і Союз лівих сил урочисто проголосили про створення лівого блоку. Попри те, що СПУ та ПСПУ брали участь у перемовинах й обговоренні проєктів Декларації та Угоди, Соцпартія і прогресивні соціалісти до Блоку лівих сил не вступили: кожен вирішив піти своїм шляхом.

У редакції часопису «Народний депутат» відбувся віртуальний «круглий стіл» на тему «Лівий блок – його актуальність і перспективність», участь у якому взяли відомі вітчизняні політологи. Під час дискусії обговорювали питання: «Основні причини створення Блоку лівих сил», «Проблеми дієздатності блоку лівих», «Політичні наслідки від об'єднання лівих сил».

СЕРГІЙ ТАРАН: Блок лівих сил можна назвати таким лише умовно. По-перше, у ньому немає дуже виразних лівих партій. Єдина потужна сила в цьому блоці – Компартія України. По-друге, попри те що комуністи представляють себе як найбільш виразного представника ідеології в країні, самі вони також уже давно відійшли від лівизни. Це стане зрозуміло, якщо поглянути, як вони голосують у парламенті і які законопроекти висувають. Усе це нічим не відрізняється від голосування та законопроектів партій віденського характеру. Отже, нічого лівого в них немає і навряд чи буде.

Блок лівих сил зроблений для спекулювання на лівих уподобаннях електорату. Цей сегмент електорального поля в Україні становить близько 5%

виборців. Незважаючи на те, чи буде ще одна комуністична партія чи інші партії лівого спрямування, цей відсоток на виборах буде їхнім.

КОСТЯНТИН МАТВІЄНКО: Лівий блок може існувати, але як маргінальний. Змінюються покоління, дедалі менше людей не просто вірять у те, що радянська влада була позитивним явищем, а й узагалі пам'ятає її. Але поки цей прошарок існує, представники лівих партій намагатимуться експлуатувати бренди лівих ідей для того, щоб якнайдовше протриматися в політиці.

Теоретично соціалісти і комуністи мають ідеологічні розбіжності. Хоча на практиці цих суперечностей давно вже не існує. Звернімо увагу на деякі факти. І ті й інші неодноразово голосували на користь своїх, так би мовити, класових ворогів. Доволі часто нерядові члени цих партій переходили з одного політичного табору в інший. Найбільш яскравий приклад – Юрій Луценко, який починав політичну кар'єру як со-

Теоретично соціалісти і комуністи мають ідеологічні розбіжності

ціаліст, а потім опинився в уряді, що, хоча й формально, сповідує ідеї буржуазного лібералізму.

ВАДИМ КАРАСЬОВ: Лівий блок – це дуже гучно сказано. Тому, що ніякого єдиного «лівого блоку», тим паче «лівого фронту», в Україні не створено. Ми бачимо об'єднання навколо Компартії та її лідера Петра Симоненка невеликих груп лівого спрямування. Це група «Справедливість» пана Николаенка,

Союз лівих сил пана Волги, який вийшов із Соцпартії ще до того, як з неї вийшов Николаенко.

Єдиним серйозним партнером комуністів, який увійшов до цього блоку, є СДПУ(о). Але останнім часом, коли від реального керівництва цієї партії відійшов Віктор Медведчук, вона перебувала на «гальорці» політичного життя. Можна з певністю стверджувати, що з утворенням Блоку лівих сил навколо Комуністичної партії з'явилися політичні сателіти. Які навряд чи зможуть створити додану вартість цьому лівому блоку. Крім прогресивних соціалістів і Соціалістичної партії, поза блоком залишилися певні сили проросійського та лівого спрямування. Великого значення для політичного життя країни цей акт проголошення блоку не має.

КОСТЯНТИН МАТВІЄНКО: Сумніваюся щодо ймовірності вступу соціалістів до Блоку лівих сил. Соцпартія неодноразово дискредитувала себе (не лише діями колишніх своїх членів – панів Луценка та Рудьковського). Навіть їхній лідер не має того авторитету, який мав раніше. Можливо, сама думка про об'єднання лівих сил лякає Олександра Мороза, який боїться остаточно втратити свою партію. Вхідження Соцпартії до Блоку лівих сил прискорило б її розвал і масовий перехід рядових соціалістів у КПУ та СДПУ(о).

СЕРГІЙ ТАРАН: Із входженням малих партій та громадських організацій до Блоку лівих сил лідери цих партій отримують шанс потрапити до прохідного парламентського списку. Стосовно соціалістів – для них об'єднання з КПУ стало би передвісником їхньої політичної смерті. Це дуже добре розумі-

ють лідери цих партій, тож їхнє небажання увійти до блоку викликане звичайним інстинктом самозбереження. З огляду на те що суб'єктивні інтереси в лідерів цих партій вищі за ідеологічні, подальша інтеграція на зближення і можливість створення дієвого лівого блоку дуже сумнівні.

Якщо порівняти структурні і фінансові ресурси цих партій, то лише в комуністів достатньо сил для самостійного політичного плавання. Вони можуть мати власні прохідні списки, консолідованих депутатів, підпорядкованих лідерів і пов'язаних партійною дисципліною, і таким чином зможуть монополізувати «лівизну» у Верховній Раді України. Сподівання інших лівих партій на те, що їм дозволять створити в парламенті власні фракції, мабуть, є безперспективними. Та й навіть комуністам багатофракційний головний біль?

ВАДИМ КАРАСЬОВ: Підготовка до чергових президентських виборів, безумовно, вплинула на створення цього об'єднання. Але говорити про те, що комуністи і соціалісти мають сильних кандидатів у президенти, до початку президентських перегонів зарано. І Петро Симоненко, і Сергій Тігіпка – реальні постаті в українському політикумі. Але за тих умов, що склалися в країні, про їхні кандидатури можна говорити лише як про кандидатури другого ешелону.

До того ж більшість електорату сприймає пана Тігіпка не як кандидата від лівих сил. І навряд чи домовленості з лідерами сприятимуть поширенню цих уподобань на населення, яке сповідує ліві ідеї. На пана Тігіпка дивляться як на кандидата професійного банківсько-економічного профілю.

На відміну від Сергія Тігіпка, Петро Симоненко – ідеологічний кандидат, який спирається на ідеологічну платформу, має сильну політичну партію і значну підтримку серед електорату. Скоріше за все, нелівий кандидат у президенти Тігіпка конкуруватиме на виборах не з лівим Симоненко. І навіть не з Арсенієм Яценюком, що теж номінується як поборник соціальної справедливості, надія професіоналів тощо. Електоральне поле пана Тігіпка – фінансово-банківське.

У кожного з цих кандидатів – свій сегмент електорату, і навряд чи вони десь перетинатимуться. Хто справді відбиратиме голоси в Симоненка, так це Інна Богословська і Наталія Вітренко. А найбільш сильним супротивником виступить представник правочентристського напрямку – Віктор Янукович.

Ігор АЛЕКСЄЄВ, народний депутат України,
другий секретар ЦК КПУ

НЕБЕЗПЕЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

Блок лівих сил створено. Це завдання перед нами поставило суспільство. Наші громадяни розуміють, що розпорошеність лівих партій сприяє монополізації влади олігархічними політичними об'єднаннями представників великого капіталу, які прагнуть взяти під контроль усі суспільно-політичні процеси. Україні загрожує реальна небезпека утворення двопартійної парламентської системи, яка існує в таких «демократичних» державах, як Сполучені Штати і Велика Британія, де, незалежно від того, хто переможе на виборах, ніколи не відбудеться кардинальних змін у внутрішній і зовнішній політиці.

Не лише комуністи усвідомлюють, що теперішньому урядові країни ліві сили не потрібні. Два роки тому великий капітал зробив усе можливе для усунення з парламенту соціалістів. Наступними мали б стати комуністи. Отже, у лівих партій України немає іншого виходу, і тільки в нашому єднанні – порятунком соціальності держави.

ЗА ЛІВИЙ БЛОК – ЧЕТВІРКА

У червні цього року на Пленумі ЦК КПУ було ухвалено рішення запропонувати лівим партіям створити єдиний політичний блок. Певна річ, ми проаналізували ті об'єктивні та суб'єктивні причини, що не сприятимуть процесу єднання. І дійшли висновку: вони кри-

Правило лівої руки

Президентів у гречці не знаходять

ються не в діях рядових членів тієї чи іншої партії, а в амбітностях окремих лідерів.

На жаль, переговори про створення Блоку лівих сил, які велись у попередні роки, починалися й закінчувалися взаємними звинуваченнями на кшталт: «Тоді ви нас не підтримали», «А ви потім зробили так». Цього разу ми запропонували своїм колегам забути про колишні непорозуміння й працювати «з чистого аркуша». Те, що відбулося 14 вересня, є результатом кропіткої дипломатичної роботи.

У Декларації записано, що Блок лівих сил відкритий для інших лівих партій України. Та чи скористаються вони цією відкритістю?

В обговоренні Декларації та Угоди брали участь лідери практично всіх впливових партій і об'єднань лівого спрямування. У тому числі – Олександр Мороз і Наталія Вітренко. Проте 11 вересня, за два дні до підписання документів, представники СПУ та ПСПУ на заплановану зустріч не прийшли. Прогресивні соціалісти у письмовій формі повідомили: оскільки в Декларації не врахували їхніх принципових позицій, вони не зможуть взяти участі у її підписанні. А соціалісти, на жаль, вчинили так, як робили всі останні роки. Партія, яка декларативно обстоює принципи соціальної справедливості, у момент прийняття доленосного рішення відступила на незрозумілі позиції. Від Олександра Олександровича ми отримали рішення політради, де зазначалося, що на період президентських виборів СПУ вважає приєднання до Блоку лівих сил недоречним, але погодиться розглянути це питання перед виборами до місцевих рад і до парламенту.

Як стало відомо, це пов'язано з тим, що на президентських виборах Соцпартія налаштувалася підтримати кандидатуру пана Тігіпка. Не розумію, чому борці за соціальну справедливість мають йти під прапором банкіра-

олігарха. Яким чином лідери СПУ роз'яснюватимуть рядовим членам партії позицію своєї верхівки? І чи погодяться «низи» з отим роз'ясненням? Скажу більше, під час підписання Угоди Петро Миколайович висловив співчуття рядовим соціалістам за таку позицію їхніх вождів.

На місцях новину про створення лівого блоку зустріли позитивно. Мені телефонували керівники обласних осередків і казали, що на них виходили їхні колеги-соціалісти й дивувалися – чому вони не з нами?

ТУШКОВАНИЙ ДЕМОКРАТИЗМ

Напевно, наші політичні опоненти намагатимуться представити цю подію в іншому ракурсі. Скажімо, напередодні підписання Угоди журналісти і телевізійники акредитувалися на захід, а наступного дня несподівано почали відмовлятися. Хто за всім цим стоїть – зрозуміло.

Оскільки ініціатором створення Блоку лівих сил була КПУ, запропоновані проекти документів створені на принципах, яких завжди дотримувалась і дотримується Компартія. Звісно, з урахуванням пропозицій наших партнерів. На президентські і на парламентські вибори КПУ, СДПУ(о), партія «Справедливість» і Союз лівих сил підуть разом. Зараз думаємо про організацію спільного виборчого штабу, щоб гідно представити нашого єдиного кандидата в Президенти України – Петра Миколайовича Симоненка. При поетапному виході на кожний тур цілком реально розраховуємо на перемогу. Виборці мають побачити, що в кандидата в президенти від Блоку лівих сил дуже серйозні позиції. І зрозуміти, що на кілограмі гречки і бляшанці простроченої тушонки, вартість яких з них обов'язково вирахують, перспективного майбутнього не зробиш. Наше завдання – донести це до свідомості суспільства й припинити вакханалію безвладдя.

Василь ВОЛГА,
голова «Союзу лівих сил»

ПОЛІТИЧНА ПІСОЧНИЦЯ

До створення Блоку лівих сил представники лівих партій України йшли дуже довго. Не все було просто й рухалося гладко. Головними перепонами на шляху переговорів були суб'єктивні чинники. Занадто багато надуманого у відносинах лідерів старих лівих партій, занадто багато старих образ і суперечностей. Багаторічна боротьба між ними створила досить велику кількість бар'єрів, які ми намагалися зламати. На жаль, зробити це до кінця не вдалося...

Після переговорів, що тривали не один місяць, незмінною залишалася позиція СЛС щодо мови, ЄСР і НАТО. Ми з великим задоволенням відзначаємо й те, що Блок лівих сил прийняв концепцію зовнішньої політики СЛС і визнав необхідність внесення змін до Конституції стосовно соціальної відповідальності власників. Ми домовились і про початок процесу обговорення змін до Конституції, що мають ліквідувати незалежність Нацбанку й підпорядкувати його державі. Одне слово, і КПУ, і «Справедливість», і СДПУ(о) продемонстрували дуже високий рівень компромісу. Єдине, у чому мені поки що не вдалося переконати колег, так це в питанні зміни територіально-адміністративного устрою України, переходу до федеративної системи.

ДЕКЛАРАЦІЯ – ЛИШЕ ПОЧАТОК

Стратегія нашого блоку – прихід до влади для здійснення радикальних

Перший крок – усунення бар'єрів

За півроку очільники СПУ і ПСПУ можуть стати головнокомандувачами без армій

перетворень, спрямованих на соціалізацію та інтернаціоналізацію внутрішніх процесів в Україні. І зміна вектора зовнішньої політики в бік відродження добросусідських відносин з РФ та максимального використання геополітичного положення України у відносинах з ЄС.

Найближчим часом програму блоку буде виписано більш детально. А підписана 14 вересня Декларація визначає низку цілей, заради досягнення яких ми об'єднуємо зусилля. Зокрема, це повернення в державну власність стратегічних підприємств і галузей. Зміцнення та реалізація у повному обсязі конституційних положень про права й свободи громадян. Насамперед – щодо справедливої оплати праці та соціальних гарантій. Маємо намір законодавчо закріпити оптимальне співвідношення вартості праці і собівартості продукції, забезпечити державний контроль і держрегулювання цін на товари першого вжитку, тарифів на житлово-комунальні послуги, а також реально посилити роль місцевого самоврядування. Крім того, зобов'язуємося протягом 2010 року провести референдум стосовно входження України до ЄСР, НАТО і надання російській мові статусу другої державної.

Підписання декларації та створення Блоку лівих сил – старт дуже цікавого масштабного проекту. Рух здійснюватиметься по всьому фронту: вибори президента, вибори до органів місцевого самоврядування та до парламенту.

Певна річ, опоненти намагатимуться переконати українську громадськість у тому, що зі створенням Блоку лівих сил у політичному житті України нічого серйозного не відбулося. І в тому, що цей факт жодним чином не змінить електоральної карти країни. Політехнологам уже проплачено, і вони поча-

ли давати такі коментарі. Звісно, вони робитимуть усе можливе й неможливе для того, щоб відшукати якісь «темні плями». Тобто все це буде дуже передбачуване і тривіальне. Зі свого боку хочеться завважити цим «підготованим комахам»: «Марні старання! Курчат по осені рахують».

ЄДИНИЙ БЛОК – ЄДИНИЙ ПРЕЗИДЕНТ

На превеликий жаль, Декларацію підписали тільки лідери КПУ, СДПУ(о), партії «Справедливість» і Союзу лівих сил. Я шкодую, що керівники СПУ та ПСПУ так і не почули закликів українського народу і рядових членів своїх партій до створення єдиного фронту боротьби з олігархатом.

Але це, за великим рахунком, уже не так важливо. Багато низових структур ПСПУ вже перейшли до СЛС, а члени Соцпартії дедалі активніше переходять у «Справедливість». Помилка, допущена Вітренко та Морозом, призведе до того, що через півроку вони будуть головнокомандуючими без армій. Їхньою долею буде політична пісочниця.

На президентські вибори ліві сили прийдуть з єдиним кандидатом – Петром Симоненком. Стосовно інших «лівих» кандидатів. СПУ, відмовившись від об'єднання, лише прагне завершити угоду з купівлі-продажу залишків своїх регіональних структур, а ПСПУ не має необхідного потенціалу (медійного, фінансового, адміністративного, організаційного) для того, щоб брати участь у виборах.

Про прогнози говорити не буду: це – справа невдячна. Особисто я та СЛС у цілому робитимемо все для того, щоб наш кандидат пройшов у другий тур. А далі – все в руках Божих. І, звісно, у руках тих, хто прийде на виборчі дільниці.

Олександр МОРОЗ
голова Соціалістичної партії України

ВІДСТОК РОЗБІЖНОСТЕЙ

На моїй пам'яті питання про створення Блоку лівих сил порушувалося разів вісім за останні роки. Ми давно намагались об'єднати симпатиків, які мало розуміються на партійних тонкощах, але загалом погоджуються голосувати за ліву ідеологію. Досвід роботи в коаліції 2006–2007 років показав, що соціалісти й комуністи відсотків на 90 голосують однаково, тож шанси створити єдиний блок були.

Приміром, спроба блокування у квітні 2008 року не була прив'язана до виборів. Політрада СПУ тоді запропонувала «Декларацію єдності», а комуністи, їхнє керівництво погодилися узгодити технічні деталі.

Ми домовилися не афішувати розбіжності між собою. Аж раптом у пресі з'явилася заява, що комуністи не бажають бути для нас «політичним ліфтом»... Так було.

У нас справді є деякі розбіжності, але здебільшого другорядного плану, а не принципового ідеологічного характеру. Скажімо, у ставленні до таких непростих сторінок нашої історії, як Голодомор, у ставленні до приватної власності на землю чи до перспектив співробітництва з НАТО... Але найголовніша суперечність полягає, на жаль, у суб'єктивному факторі.

ЛІДЕРСТВО СПОТИКАННЯ

Президентські перегони-2010 могли б стати першим етапом у дієвому

Кого легше гуртом бити

Політичне коло розбіжностей серед пострадянських лівих сил

блокуванні лівих наступного року – на місцевих і дочасних парламентських виборах. Тож у 2009-му комуністи виступили з ініціативою об'єднання, до якої особисто я поставився загалом позитивно, висловивши лише одне зауваження. Як на мене, ідея створення Блоку лівих сил не мала автоматично означати висунення Петра Симоненка в кандидати на посаду президента. Я давно висловлював (й особисто Петру Миколайовичу) своє переконання, що лідерів комуністів навряд чи вдасться пробитися до числа призерів президентської кампанії.

Посилався також на те, що людина, яка обійматиме цю посаду, повинна керуватися Конституцією і не має бути такою конфліктною, як чинний президент. Він не уповноважений вирішувати надто принципових державних питань. Визначення пріоритетів зовнішньої і внутрішньої політики – прерогатива Верховної Ради та уряду, який реалізує ці напрями...

Я мотивував свою позицію також консервативністю суспільної думки, її інерцією. І нагадував: понад 40% виборців настільки зневірилися в сучасній політичній еліті, що голосуватимуть «проти всіх». За такої ситуації було б стратегічно правильно підтримати кандидатуру нейтральної фігури, якій би повірили виборці, зосередити на цьому свої зусилля й відпрацювати механізми блокування на майбутніх виборах до парламенту і до місцевих органів влади.

Однак на мою пропозицію комуністи відповіли відмовою: «Це питання взагалі не розглядається – у КПУ є рішення ЦК».

ВЕРЕСНЕВІ ПРОПИСИ

Навіть після цього соціалісти продовжували вести переговори. Кожний пункт проекту угоди від нас базувався на об'єктивній підставі. Скажімо, ми пропонували будувати спільний список кандидатів у депутати з урахуванням ре-

зультатів попередніх виборів (нагадаю, що під час позачергових парламентських виборів 2007 року КПУ набрала 5,39%, СПУ – 2,86%, а ПСПУ – 1,32% голосів) і відстоювали право кожної партії самостійно захищати в парламенті свою партійну позицію.

У проєкті декларації насправді були враховані всі наші принципові позиції. Але в проєкті остаточної угоди Соцпартію чомусь представили на рівні незначних громадських об'єднань. Для когось цей факт не є принциповим, але на нього не можна не звернути уваги.

На останній стадії переговорів ми повідомили комуністів, що через засідання політради напередодні свого партійного з'їзду не зможемо взяти участь у консультаціях. Ми були також прив'язані до рішення попереднього з'їзду, який проголосував за висунення Валентини Семенюк у кандидати на посаду Президента України. Однак переговори завершилися без СПУ, і соціалістів звинуватили у спробах їх зірвати. Таке звинувачення, як видно з усього, і планувалося.

Зрештою, КПУ, СДПУ(о), партія «Справедливість» і Союз лівих сил проголосили про створення лівого блоку без СПУ та ПСПУ.

ЗАМІСТЬ P. S.

На з'їзді СПУ 12 вересня делегати говорили про необхідність консолідації лівих сил. Виходячи з об'єктивних реалій, Валентина Петрівна Семенюк запропонувала скасувати рішення XIII з'їзду про висунення її кандидатури на президентську посаду. Мої колеги з партії висловили підтримку нашим консультаціям з іншими кандидатами на цю посаду, у тому числі із Сергієм Тігіпком. Він – прагматична розумна людина, з яким у нас є принципові розходження по двох пунктах його програми. Але він реально дивиться на світ і знає свою справу.